

## ՀԱՅԿԱՅԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

### Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՎԱՆՔ ԱՆԿԻՐԻՈՅ

**ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ.** — Անկիւրիոյ Ս. Աստուածածին վանքը — յորջորջուած նաեւ կարմիր վանք անունով — կը գտնուէր նոյն քաղաքին իւստիսային կողմը, գրեթէ կէս ժամու հեռաւորութեամբ, ուր կը նստէր թեմին տաղնորդը:

**ՊԱՏՄԱԿԱՆ.** — ԺԵ. գարէն սկսեալ Ս. Աստուածածին վանքը կը տեսնուէր պատմութեան բլմին վրայ, իբրեւ նստավայր առաջնորդներու, որոնցմէ կրնանք յիշել հետեւեալները:

1. — Յովսէփ Եպիսկոպոս, 1441:
2. — Ներսէս Եպիսկոպոս, 1447-1466:
3. — Նիկողայոս Եպիսկոպոս, 1475-1485?
4. — Սեփանոս Եպիսկոպոս, 1517:
5. — Վարդան Եպիսկոպոս, 1547-1570:
6. — Սարգիս Եպիսկոպոս, 1580?
7. — Յակոբ Արեւելիսկոպոս, 1621-22:
8. — Սամուէլ Վարդապետ, 1636:
9. — Մինաս Արք. Եպիսկոպոս, 1641-1675:
10. — Սեփանոս Արք. Զեբունցի, 1676-1691:
11. — Կարապետ Արք. Զեբունցի, 1691-1726:
12. — Անդրեաս Արք. Կ. Պոլսեցի, 1791-1807:
13. — Գրիգոր Արք. Գալուսացի, 1808-1811:
14. — Թադէոս Վրչ. Եպիսկոպոս, 1812-1829:

**ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ.** — Անկիւրիոյ վանքին մէջ ալ անպակաս հղած են գրիչներ, որոնց գործերէն շատեր կ'որոտուած են ժամանակի ընթացքին, և այժմ ցանցաւթիւով ձեռագիրներ միայն կը գտնուին ձեռագրատուններէն ոմանց մէջ: Սուրբ Աստուածածնի կամ Կարմիր վանքի գրիչներուն շուրջ տեղեկութեանց չլիարար աղբիւրն է նոյն վանքի ձեռագրաց ճուղակը, պատրաստուած կիւլէտէրեան Բաբ-

գէն Եպիսկոպոսի կողմէ, 1909-1913 թվականներուն, և յետ մահու տպուած Անթիլիոս 1957 ին: Անտուարիկ շարքը այդ գրիչներուն, ժամանակագրական կարգով:

Ա. — Ստեփանոս Արեւոյ, Գրիչ, 1441 ին օրինակած է Աւետարան մը, Յակոբ Կրտսեալի պատուէրով: Կողմով՝ Արքանոմ Արեւոյ (1442). — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 178:

Բ. — Արքանոմ Արեւոյ, 1450 ին օրինակած է Գովնարան մը, պարոն Առլանի խնդրանքով. — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 221:

Գ. — Նիկողայոս Արեւոյ, 1464 ին օրինակած է Մատոյ մը, պարոն Ալէքսանտրի Գալուսացի:

Դ. — Մովսէս Քհն., Գրիչ, որդի Յովհաննէս քահանայի, օրինակած է,

1. — Մատոյ, 1546 ին. — B. Nat. No. 60:

2. — Աւետարան, 1547 ին. Ժողովով վարպետ Յակոբ: Ստացող՝ վարդան քհն., տպաւորակցութեամբ. — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 180:

Ե. — Յակոբ Գրիչ, 1610 ին օրինակած է Աստուածաւանդ մը. — Աղգ. Հանդ., 1904, ԺԲ. Գիրք, էջ 155: Արարատ, 1911, էջ 846:

Զ. — Գրիգոր Սեբաստացի, Գրիչ, որդի Մարտիրոսի, օրինակած է,

1. — Ժողովածով (Քաղաւածք Եւրոպայի, Եւրոպայ), 1621 ին, Խաչատուր Բախանայի համար. — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 147:

2. — Աւետարան, 1622 ին. — Ա. Արք. Սիւրբէտեան, Յուլիան Զեռ. Հալէպի, Բ., Հալէպ, 1936, թիւ 20:

Է. — Մարգար Գրիչ, որդի Մկրտչի, 1622 ին օրինակած է Ստամբուլի մը, մահաւոր Մովսէսի փափաքով. — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 29:

Ը. — Եղիա Համթեցի, Գրիչ, 1636 ին օրինակած է Աւետարան մը, Ղալաճուցի տէր Յակոբի համար. — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 192:

Թ. — Խաչատուր Լեւոնցի, Գրիչ, 1656 ին օրինակած է մէկ Եւրակոն, Ս. Քառասունք Եկեղեցւոյ քահանայի փափաքով. — Զեռ. Անկիւրիոյ, թ. 177:

Ժ. — Թորոս Եպս. Համթեցի, Գրիչ, 1664 ին օրինակած է մէկ Խորհրդարան,

նորընծայ Սրապիտոն քահանային համար.  
— Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 229:

ԺԱ. — Աստուածատուր Սարգսապ, Գրիչ, որդի Մարտիրոս քահանայի, օրինակած է.

1. — Մոսոց, 1666 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 207:

2. — Շուսկան, 1667 թն, Պր. Ոռնո Պէկիի խնդրանքով. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 175:

ԺԲ. — Սարգիս Արղ. Թոխաթցի. աշակերտ Մինաս Վարդապետի, իր անձին համար օրինակած է Տօնապոյց մը, 1675 թն, չի հայրապետութեան քաջ բարունայ Մինաս Վարդապետին. — Զեռ. Ս. Յ. Թ. 2344:

ԺԳ. — Սահակ Գրիչ, աշակերտ Խաչատուր զպրի, շ. 1700 թն օրինակած է Մեկնութիւն Կարուղիկեայց, Սարգիս Վարդապետի, Զեթունցի Կարապետ Վարդապետի համար. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 89:

ԺԴ. — Գէորգ Երէց, Գրիչ, որդի Միլէոն քահանայի, 1701(?) թն օրինակած է մէկ Յայտնաւոր. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 154:

ԺԵ. — Յովհաննէս բանասէր, Զեթունցի, 1703-1712, օրինակած է, մէկ Գիրք Առաքիլութեանց, որ մաս կազմած է երեք Հաւաքածոնկրու. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 95, 98 և 101:

ԺԶ. — Յովհաննէս Դազունց. Զէյթունցի, Գրիչ, որդի Յակոբ Երիցու, աշակերտ Զեթունցի Կարապետ արքեպիսկոպոսի, շ. 1722 թն օրինակած է,

1. — Խոհրկանսեր. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 34:

2. — Գոնձարան, Կարապետ Արքեպիսկոպոսի համար. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 165:

ԺԷ. — Թադէոս Սրկ. Դաղատացի, 1797 թն օրինակած է Քարոզիւրք, Ա. Կիւրակէից և Բ. Սրբոց, Յ. Նալեանի. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 14, 15:

ԺԸ. — Պետրոս Վրդ. Դաղատացի, 1797-1818, օրինակած է,

1. — Մեկն. Սաղմոսացն Գաւրի, Ն. Լամբրոսնացւոյ. 1797 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 21:

2. — Քարոզիւրք (Ժաղովածոյ), 1818 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 113:

ԺԹ. — Խաչատուր Դպիր = Յովհաննէս Վրդ. Սոյախճեան, Դաղատացի, 1810-1825, օրինակած է, 1815 թն,

1. — Քարոզիւրք, և 2. — Մեկն. Յով. Յոնու, Սեպի Եփրեմ Վարդապետի. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 6:

3. — Բանկ Ոսկիական, 1816 թն, Թադէոս արքեպիսկոպոսին համար. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 57:

4. — Հաստոս Քերականութիւն Պարուկերէն, շ. 1818. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 36:

5. — Մեկնութիւն Յովհաննու, Նանասի, շ. 1819. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 73:

6. — Համառօտութիւն Մեկնութեան Անտառի Սրգոյ Սրգոյն, շ. 1820. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 5:

7. — Մեկն. Սրգոյ Սրգոյն, Կարնեցի Յակոբ Վրդ. Սիմէոնեանի, 1824 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 7:

8. — Անտառ Նորապոյն Մաւմանց, 1825 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 7:

Ի. — Պօղոս Վրդ. Դաղատացի, 1817 թն օրինակած է մէկ Անտառնոյ, համառօտեալ Պօղոս Վրդ. Ագրիանուպոսեցիէն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 69:

ԻԱ. — Ստեփան Վրդ. Փորիպեան, 1819 թն օրինակած է մէկ Քարոզիւրք, Մարաղու Բարդ. Եպիսկոպոսի. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 55:

ԻԲ. — Մատթէոս Վրդ. Դաղատացի, 1819-1823, օրինակած է,

1. — Քարոզիւրք, Բարդուղիմէի Մարաղու Եպիսկոպոսի, 1819 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 8:

2. — Մեկն. Սրգոյ Սրգոյն, Կարնեցի Յակոբ Վրդ. Սիմէոնեանի (1782), 1823 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 13:

ԻԳ. — Մինաս Դպիր Դաղատացի, 1821-1823, օրինակած է,

1. — Մեկն. Տեղեանն Սեղիկիւի, Եսայի Վրդ. Նչեցիի, 1821 թն. — Զեռ. Անկիւրիոյ, Թ. 4:

2. — Մեկն. Սոսիայ, Կալոսիկ Յովհաննէս Վարդապետի,

3. — Քարոզիւրք, Տիրատուր Վարդապետի, 1823 թն. — Զեռ. Վիսնայի, Թ. 793:

Ն. ԱՐԳ. ԾՈՎԱԿԱՆ